

Rudolf Kirchschräger

DUH PONOVRNOG PRIDOBIVANJA I IZGRADNJE

Kao savezni predsjednik austrijske republike s velikim poštovanjem upravljam svoj pozdrav vama, gospodine predsjedniče, članovima upravnog komiteta i svim članovima „Associatio Sanctus Benedictus“. Hvala vam što svoj 16. godišnji kongres održavate u Austriji, u časnom samostanu Heiligenkreuz. I osobno vam zahvaljujem na pozivu da dođem do vas.*

Država i Crkva dvije su međusobno odijeljene institucije. Pokušaji da se spoje u jedno do sada su ne samo bili neuspješni nego nisu ni ljudima pružili očekivanu službu. Stablo treba svjetla i sunca, ali i zemlje u kojoj se može ukorijeniti. Svjetlo se i sunce ne mogu nadomjestiti zemljom, a ni zemlja svjetlom i suncem. Stablo može rasti u slobodi tamo gdje su oboje u pravom omjeru.

Znam da usporedba nije savršena, ali čini mi se da ipak predočuje razlog zašto vam ne samo iz uljudnosti kažem: Veselim se što „Associatio Sanctus Benedictus“ širi svoj sjaj i djeluje također i u Austriji. U interesu je države da se ljudima u državnoj zajednici, ali neovisno o državi, pružaju istinski i punovažni odgovori na pitanja o smislu i vrijednosti života. Na taj se način život pojedinca koji je često opterećen egzistencijalnom tjeskobom i materijalnim pritiscima ispunjava duhovnošću što nadahnjuje čovječje biće koje se sastoji od tijela i duha. Stoga ponavljam ono što sam rekao prije nekoliko mjeseci, prigodom posjeta Visokoj filozofsko-teološkoj školi u ovoj opatiji: Ni Crkva ni država ne smiju pokušati da zadržuju prevlast jedna nad drugom. Zajednička im mora biti želja da u interesu ljudi uspostave međusobnu suradnju, a čini se da je to vrlo potrebno. Naime, na kraju je zemaljski cilj Crkve, jednako kao i uzrok postojanja države, usmjeren

* Zahvaljujući susretljivosti uredništava benediktinskih časopisa *Erbe und Auftrag* (Beuron) i *Naša prisutnost* (glasilo Hrvatskog benediktinskog udruženja, Hvar) prenosimo ovaj govor austrijskog predsjednika, što ga je održao na 1-6. međunarodnom kongresu „Associatio Sanctus Benedictus Patronus Europae“, Heiligenkreuz, od 13. do 16. rujna 1984.

na dobro pojedinog čovjeka, i to ne samo za njegovo materijalno već i za duhovno blagostanje. U toj međusobnoj suradnji mogu biti samo na dobitku i Crkva i država. Od takve međusobnosti mogu prije svega imati koristi sami ljudi, jer su time pošteđeni pogibeljnih sukoba u savjesti, koji inače znaju vrlo lako nastati.

Krist nije politički Mesija, ali stanje kršćanstva i pitanje da li se kršćanstvo doista proživljava imaju dakako velik utjecaj na društvo i na državu. Iako Evanđelje nije navezano ni uz kakav oblik kulture, pa ni uz neki državni oblik, ipak sam uvjeren kako i Crkva dijeli mišljenje da demokracija kao državni oblik, samo ako se u životu istinski ostvaruje, može pružiti najbolje preduvjete da se Evanđelje naviješta u slobodi i dostojanstvu.

Kako mi se čini, to može životnu tjeskobu vrlo mnogih ljudi preokrenuti u nadu koja je zapravo jedna od prvih kreposti, a koju mi kršćani na više načina premalo uvjerljivo živimo. Katkada sam vrlo žalostan kad u propovijedi između ređaka, a koji put i posve jasno, čujem da je sadašnji svijet očito najgori od svih svjetova i da nam ostaje samo jedno: iz njega se povući kako nam se vremenita bijeda ne bi pretvorila u vječnu.

Prije nekoliko godina otvorio sam izložbu „Kristov lik našega stoljeća“. Tada me je vrlo dirnulo to što su na toj velikoj izložbi bile izložene samo četiri slike koje nisu prikazivale Raszpetoga, ni „Ecce homo“, ni Krista kao izmučena i porđena stvora, već kao Uskrsnuloga, Otkupitelja i spasonosnog Spasitelja. Četiri od nekih 150 slika! Nehotice sam tada morao pomisliti na pitanje što gaje Spasitelj uputio učenicima na putu prema Cezareji: „A za koga me vi držite?“ Time sam došao na programsku misao vodilju koja danas upravlja moje riječi: „Duh ponovnog pridobivanja i izgradnje“.

Poznato vam je da sam te riječi preuzeo iz novogodišnjeg nagovora pape Ivana Pavla II. u povodu Benediktove godine. Kristov je namjesnik 1. siječnja 1980. doslovno kazao: „Benediktinski je duh suprotan bilo kojem programu rušenja. On je duh ponovnog pridobivanja i izgradnje, a rođen je iz dubokog poznavanja božanskog nacra spasenja i oblikovan u svagdašnjoj povezanosti molitve i rada.“ Ako ta izreka pogađa benediktinski duh - u što nimalo ne sumnjam - onda je benediktinski duh, što ga je vaša „Associatio“ poduzela gajiti i ostvarivati, doista najsvremeniji i sada najpotrebniji program. To je program koji je upravljn mladiima i o kojemu mnogi od nas moraju reći da ga još nisu posve uspješni ostvarili. S te definicije benediktinskoga duha gledam ovaj veliki, prije četrnaest i pol stoljeća podignuti most sve do poziva što ga je Romano Guardini zapisao u svojoj „Ivanovskoj poruci“: ljude „ponovno zadobiti ljubavlju“. Divna li izraza! Pogotovu ako se riječ „ljubiti“ ne shvati krivo, ne kao slijepa i udobna ljubav, nego kao dobrohotna ljubav koja vodi dobromu.

Dopustite da s tim u vezi navedem još jednu Papinu riječ o svetom Benediktu. U Apostolskom pismu za 1500-godišnju proslavu rođenja svetoga Benedikta papa Ivan Pavao II. rekao je 11. srpnja 1980.: „Danas bih vašoj pažnji preporučio tri važne stvari iz Benediktova života, naime molitvu, rad i očinsko izvršavanje autoriteta.“

Orare i *laborare*, kao srž benediktinskog duha u našim ušima zvuči kao nešto obično što nam je domaće još iz prve godine latinske škole. No „očinsko izvršavanje autoriteta” ne da se zamijeniti nikakvom drugom kratkom uvjerljivom formulom. Valjda i stoga što se radi o temeljnom stavu koji smo pomalo zaboravili u obiteljima, u državi, a možda i u pokojem samostanu i u ponekoj biskupiji.

Nad tim sada ne želim jadikovati, a pogotovu ne prstom pokazati u taj ili onaj smjer. Od god. 1945. imali smo toliko zapovijedi i naredaba, toliko podvrgavanja pod prividne autoritete da smo sve više nastojali izići na kraj bez autoriteta. Bili smo tako sretni zbog povratka kući i postignutog mira da su mnogi od nas mislili kako i u obitelji moraju izbjegavati svaku prepirku. Pritom se zapostavljao odgoj koji također znači nekakvo razilaženje, iako razilaženje u ljubavi. I tako je one koje smo propustili odgajati to dovelo na put krize autoriteta koju smo na kraju one, 1968. godine morali uzeti na znanje kao krilaticu. „Društvo bez očeva” uvuklo se u svakovrsne ljudske zajednice. Svi znamo za takve primjere u obiteljima. Dopustite mi o tome maleno osobno izvanobiteljsko sjećanje: Kad sam na jednom redovničkom danu redovnicima svećenicima upravio neke spontane molbe, što, sigurno, nije dolikovalo da ih izrečem kao savezni predsjednik, ali koje sam se, potaknut renesansom laika u Crkvi, usudio reći, poslije mi je jedan dobroćudni opat kazao: „Hvala, gospodine predsjedniče, to ja kao opat nikako ne bih smio reći.” Očito je da nije doslovno tako mislio. No, uostalom, adresati mi nisu uzeli za zlo ono što sam prije označio kao molbe. Kao uvijek, i dan-danas moramo se čuvati pretjeranih ocjena. U njima se znaju taložiti velike povijesne zablude. No ponovno osvještavanje očinskoga izvršavanja autoriteta čini mi se da u sebi sadrži spasonosno podsjećanje.

Malo nas je kojima je dano izvršavati autoritet na temelju svojega položaja — počevši od roditelja pa sve do saveznog predsjednika — da bi mogli svoj život oblikovati tako da budu u stanju da, slijedeći Pravilo svetoga Benedikta, ostvare autoritet kao Kristovi namjesnici. No, ako hoćemo dokrajčiti društvo bez očeva, svakako moramo težiti ostvarivanju one velike ljubavi i skrbi koju traži sveti Benedikt i koju je on iskazivao svojim ljudima imajući obzira prema cjelini njihove osobe. Opet je papa Ivan Pavao II. onaj koji u već spomenutom apostolskom pismu izvršavanje autoriteta opisuje tako da se jedva može reći uvjerljivije. On piše: „Posebna svrha, koja se nameće ocu zajednice, sastoji se u tome da pomaže braći i da ih vodi na takav način iz kojega se jasno razaznaje da je ljubav na prvome mjestu.” Pravi će otac nastojati da više prevlada milosrđe nego strogi sud, da ga više ljube nego da ga se boje i da je više dužan brinuti se negoli zapovijedati (usp. *Ben. Pravilo*, 64, 8—15). Malo dalje u istom se apostolskom pismu kaže: „Otac zajednice, kojemu je povjereno vodstvo duša, mora znati kako mu je u toj pastoralnoj službi služiti različitoj čudi mnogih. Mora se prilagoditi pojedinčevu liku kako bi mu mogao pružiti sigurnu i konkretnu pomoć koja im je potrebna. Sa svima mora biti strpljiv, ali nek ne trpi pogreške krivaca, nek mrzi prijestupe, ali ipak neka sinove ljubi bez srdžbe i pristranosti i nek ih vodi velikodušno i razborito.”

Tu je vidljiv još jedan nazor i za one koji odgajaju i vode pa moraju izvršavati

predani im autoritet. Starješinska se služba izvršava „u razboritosti, a to znači u umjerenosti i ravnoteži pri donošenju odluka kako ne bi došlo do beskorisnog mrmrljanja“. Ako uspijevamo izvršavati autoritet na takav, očinski način, onda time, sigurno, s dubokim djelovanjem radimo i za mir. Naime, takav duh izvršavanja autoriteta suprotan je svakom programu razaranja.

Sigurno, takvim načinom izvršavanja autoriteta nećemo privoljeti Sovjetski Savez i Sjedinjene Američke Države da između sebe uspostave ono potrebno povjerenje koje, utemeljeno, može dovesti do dijaloga što jedini može osigurati svjetski mir. No imam dojam kako mi uvijek iznova olakotno govorimo samo o velikoj opasnosti razaranja i o svjetskom arsenalu atomskog oružja, pa prema Moskvi i Washingtonu upućujemo više ili manje glasne zahtjeve. No istodobno šuteći podnosimo da na područjima koja su nam blizu, često i sasvim blizu, vlada mnogo nemira koji ljudima može nanositi beskrajno mnogo trpljenja. Takav svagdašnji nemir susrećemo u obiteljima, zajednicama i državama sve do Irske. Već i u Europi iya se izgraditi mnogo toga što smo mi dopustili da se razruši ili smo sami porušili.

Od nekoliko je stoljeća otac Benedikt ujedno i otac Zapada. Papa Pavao VI. odredio ga je prije dvadeset godina za zaštitnika Europe. Promatranje duhovnih i političkih napetosti, zatrovanih tokova duševnog nihilizma i potrošačke usmjerenosti — sve to pokazuje da nam je prijeko potrebit patron Europe koji će nam posredovati ideju ponovnog pridobivanja i izgradnje. A ujedno svatko tko barem kao ja (koji sam se upravo vratio iz grčkoga kulturnog kruga i na temelju povijesnoga i geografskog položaja Beča) poznaje značenje slavenstva za Europu, taj se osjeća sretnim što je papa Ivan Pavao II. ocu Benediktu, patronu Europe, pridružio i slavenske apostole Ćirila i Metoda, koji potječu iz grčko-slavenske kulturne tradicije.

Političke granice i utjecajne sfere postoje i prestaju, a duhovni tokovi duže opstaju. Stoga mi se čini da je velika naša odgovornost u čuvanju i gajenju duhovnih tokova. To će onda izgrađivati zapadnu kršćansku kulturu i ujedno kulturu istočne Europe, kako se one nalaze prije svega u Katoličkoj crkvi i takozvanim istočnim Crkvama. Zato nije slučajno da ustanova „Pro Oriente“ ima svoje sjedište u Beču.

Neka je ovoj „Associatio Sanctus Benedictus“ uspjeh i blagoslov za njezino suvremeno i ujedno nadnaravno djelovanje!